

O znaku pánů z Pernštejna

V hlubokých lesích, kde kamenné zdi hradu Zubštejn bděly nad krajem, se jednoho dne objevil divoký zubr. Lidé z okolních vsí se ho báli, jelikož jim škodil a mnoho jich dokonce zabil.

Když se zpráva o zubrovi donesla k uším markraběte, neváhal. Vyhlásil, že štědře odmění každého, kdo kraj od nebezpečného tvora osvobodí. Zlato, pozemky, ba dokonce i hrady — to vše sliboval za zkrocení té divé zvěře.

V tu dobu žil poblíž hradu uhlíř jménem Vojtěch. Byl to muž prostý, zvyklý na těžkou práci. Zubra potkal hned několikrát, ale nesnažil se utéct a nevolal o pomoc. Místo toho začal jednat jinak — zvíře si postupně získával. Nosil mu starý chléb, mluvil na něj klidným hlasem, pozoroval jeho chování. Den za dnem, týden po týdnu.

Jednoho dne, když seděl u ohně a přemýšlel, jak zubra přivést před markraběte, přilétl k němu ptáček a svým tenkým hláskem zazpíval jediné slovo: „Lejčím!“ Vojtěch se zamyslel. Slovo mu nedávalo smysl, ale znělo jako poselství, snad dokonce znamení.

V té době se boty zavazovaly lýkovými houžvemi — provázky spletenými z lýka. Vojtěch jeden z nich sundal, a když zubra opět potkal, opatrně mu jej protáhl nozdrami. Zubr, už dávno zvyklý na Vojtěchovu přítomnost, nekladl odpor. V tu chvíli došlo k neuvěřitelnému — divoké zvíře se podvolilo, zkrocené nikoliv násilím, ale důvtipem a trpělivostí.

Vojtěch přivedl zubra přímo na nádvoří hradu Zubštejn. Dvůr ztichl, oči všech přihlížejících se rozšířily údivem. Markrabě vystoupil z hradu a při pohledu na živého zubra v čele s uhlířem mu spadla čelist. Namísto zabít — jak většina očekávala — byl zubr přiveden živý a zkrocený. Markrabě, dojatý Vojtěchovou moudrostí a ušlechtilostí, mu udělil odměnu: statky, vesnice, a dokonce i některé části panství.

Na paměť této výjimečné události získal uhlíř Vojtěch a jeho potomci právo nosit jako rodový erb zubří hlavu s houžvím v nozdách. Ona houžev — ten nepatrný kousek lýka — se stala symbolem vítězství rozumu nad silou, důvtipu nad zbrklostí, klidu nad zuřivostí.

O znaku pánů z Pardubic

Za vlády českého krále Vladislava II. se schylovalo k vojenskému tažení na daleké italské město Miláno. Král statečné muže, kteří by jej doprovodili do války. Přihlásili se mnozí – rytíři, dobrodruzi i urození páni. Mezi nimi byl i mladý a odvážný Ješek, předek pozdějšího slavného rodu pánů z Pardubic.

Jako znamení důvěry a důležitosti jeho úkolu mu byl svěřen bílý kůň. Právě v předvečer odjezdu do neznámých krajin, kdy byla skupina ponořena do příprav, navštívila Ješka podivná žena – vědma stará a shrbená, jejíž slova byla chmurná a záhadná:

„Vidím dva životy a jednu smrt. Ten, kdo se nejvíce snaží oba životy zachránit, sám o ten svůj přijde.“

Slova se Ješkovi vryla do paměti, ale jak už to bývá – mladá krev nezná bázeň, a tak se druhého dne i přes varování s družinou vydal na cestu.

Cesta byla dlouhá a úmorná, ale touha po slávě a hrdinství hrála každého z bojovníků. Když dorazili k hradbám mocného Milána, města bohatého a pyšného, byl čas na čin. Jedné noci, Ješek se skupinou českých bojovníků tiše přistoupil s žebříky k hradbám. V místě, kde milánští strážníci podřimovali, se jim podařilo vystoupat nahoru a dostat se dovnitř.

Zpočátku se zdálo, že štěstí přeje odvážným. Češi se pohybovali tiše, jako stíny, ale jedno nešťastné zaklení nebo cvaknutí zbroje prozradilo jejich přítomnost. V mžiku se rozezněl poplach. Z městských domů se vynořili ozbrojení milánští muži, na náměstí běželi obyvatelé, zazněly zvony. Češi, přemoženi množstvím obránců a zmatkem, začali ustupovat k městské bráně.

V poslední chvíli se skupině podařilo prchnout z města. Ješek byl posledním, kdo vyjížděl z brány. Jak uháněl na svém bílém koni, zaslechl výkřiky milánských, kteří volali na strážného, aby přetl lano držící železnou mříž brány. Strážný neváhal a v okamžiku, kdy Ješek projížděl, se mříž zřítila.

S hrozivým rachotem se její hroty zabodly do země – a do hřbetu jeho koně. Ušlechtilé zvíře bylo rozpůleno, ale Ješek jako zázrakem vyvázl živ. Otřesený pobral, co mohl z kořisti, a vrátil se do tábora sám.

Jeho statečný čin dojal i samotného krále. Na důkaz uznání a jako odměnu mu udělil král erb – červený štít s polovinou stříbrného koně se zlatou uzdou.

Tento erb byl později přijat i městy Pardubice a Hlinsko, které patřily do majetku rodu pánů z Pardubic.